

УДК 339.727.24

DOI <https://doi.org/10.32782/2787-5137-2023-1-2>

Ірина Ярославівна ЗВАРИЧ,
завідувач кафедри міжнародної економіки,
Західноукраїнський національний університет
E-mail: irazvarych@gmail.com
ORCID: 0000-0001-5155-540X

Оксана Григорівна БРОДОВСЬКА,
докторант кафедри міжнародної економіки,
Західноукраїнський національний університет
E-mail: ksenyabrodovska@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4828-528X

Денис Вадимович КРАВЧУК,
PhD студент кафедри міжнародної економіки,
Західноукраїнський національний університет
E-mail: deniskravchuk@gmail.com

ІНКЛЮЗИВНА СТОРОНА ВПЛИВУ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ

Вступ. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) можуть відігравати вирішальну роль у досягненні Цілей сталого розвитку (ЦСР). З точки зору приймаючих країн, він має потенціал для посилення зростання та інновацій, створення якісних робочих місць і розвитку людського капіталу, підвищення рівня життя та екологічної стійкості тощо. Пов'язуючи вітчизняні фірми з багатонаціональними підприємствами, ПІІ можуть слугувати для вітчизняних компаній каналом доступу до міжнародних ринків та інтеграції глобальних ланцюжків створення вартості. Однак усвідомлення цих позитивних внесків у сталий розвиток не є само собою зрозумілим. Максимізація вигод і мінімізація потенційних ризиків, пов'язаних із прямими іноземними інвестиціями, може не бути головною турботою для інвесторів, які прагнуть отримати прибуток, і може не приділяти достатньої уваги політикам, які прагнуть залучити інвестиції. Хоча, в принципі, ПІІ мають потенціал для сприяння сталому розвитку, стимулю приватного сектору та політики як донорної, так і приймаючої країни вимагають ретельного розгляду, оскільки вони відіграють вирішальну роль у реалізації цього потенціалу. Питання зв'язку ПІІ зі сталим розвитком у різних країнах і політичних контекстах досі залишаються не до кінця дослідженими. **Мета.** Проаналізувати вплив ПІІ на окремі елементи сталого розвитку які описують інклюзивну сторону цілей сталого розвитку. **Результати.** Проаналізовано робочі місця, які створені припливом ПІІ у відновлювальну енергетику, взаємозв'язок між прямими іноземними інвестиціями (ПІІ) та виробничими травмами. Виокремлено певні гендерні результати, зокрема, нижчу зайнятість жінок порівняно з чоловіками та гендерний розрив у заробітній платі у географічному розрізі. Акцентовано на ролі ПІІ у відновлювальній енергетиці та відповідно кількості створених робочих місць на мільйон інвестованих доларів і цій же галузі та загальної кількості створених робочих місць.

Ключові слова: прямі іноземні інвестиції, сталий розвиток, відновлювальна енергетика, гендерні результати, декарбонізація.

Iryna Yaroslavivna ZVARYCH,
D.Sc. (Economics), Professor, Head of International Economics Department,
West Ukrainian National University
E-mail: irazvarych@gmail.com
ORCID: 0000-0001-5155-540X

Oksana Hryhorivna BRODOVSKA,
PhD, Doctoral Student of the International Economics Department,
West Ukrainian National University
E-mail: ksenyabrodovska@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4828-528X

Denys Vadymovych KRAVCHUK,
PhD student of the International Economics Department,
West Ukrainian National University
E-mail: deniskravchuk@gmail.com

INCLUSIVE SIDE OF THE INFLUENCE OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT ON SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT

Introduction. Foreign direct investment (FDI) can play a critical role in achieving the Sustainable Development Goals (SDGs). From the perspective of host countries, it has the potential to enhance growth and innovation, create quality jobs and develop human capital, improve living standards and environmental sustainability, and more. By linking domestic firms with multinational enterprises, FDI can serve as a channel for domestic firms to access international markets and integrate global value chains. However, realizing these positive contributions to sustainable development is not self-evident. Maximizing the benefits and minimizing the potential risks associated with foreign direct investment may not be the primary concern of profit-seeking investors, and may not be of sufficient concern to policymakers seeking to attract investment. While, in principle, FDI has the potential to promote sustainable development, private sector incentives and policies of both donor and host countries require careful consideration as they play a critical role in realizing this potential. The relationship between FDI and sustainable development in different countries and political contexts is still not fully explored. **Goal.** Analyze the impact of FDI on individual elements of sustainable development that describe the inclusive side of sustainable development goals. **The results.** The jobs created by the influx of FDI in renewable energy, the relationship between foreign direct investment (FDI) and industrial injuries are analyzed. Certain gendered outcomes are singled out, in particular, lower employment of women compared to men and the gender wage gap by geography. Emphasis is placed on the role of FDI in renewable energy and, accordingly, the number of jobs created per million dollars invested and the same industry and the total number of jobs created.

Key words: foreign direct investment, sustainable development, renewable energy, gender results, decarbonization.

Актуальність проблеми. Ще до COVID-19 вважалося, що досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР) вимагало фінансування в розмірі 2,5 трильйона доларів США на рік – дефіцит, який з тих пір міг збільшитися на 70%. Водночас виконання зобов'язань, узятих у Паризькій угоді щодо стримування зміни клімату, вимагає потроєння інвестицій у відновлювану енергетику до 2030 року. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) є важливим джерелом фінансування для виконання цих глобальних зобов'язань щодо сталого розвитку. Окрім кількості ПІІ, їх якість також має значення.

Індикатори якості ПІІ ОЕСР надають урядам дані для вимірювання впливу ПІІ на сталий розвиток, а Інструментарій ОЕСР – щоб допомогти урядам визначити пріоритети реформ для залучення та утримання сталих інвестицій. Рекомендація щодо якості ПІІ є першою багатосторонньою угодою про використання ПІІ для досягнення ЦСР. Ці результати підтримуються насиченою програмою оцінювання країн і регіонів, а також мережами, що об'єднують глобальних інвестиційних практиків і політиків.

Іноземні фірми мають на 60% більше шансів інвестувати в дослідження та розробки, вдвічі частіше використовувати нові технології, але в країни, що розвиваються ПІІ є зосередженими в низькотехнологічних і низькопродуктивних секторах. 30% світових інвестицій у відновлювані джерела енергії були іноземними інвестиціями у 2020 р. У деякі країни надходять значні ПІІ в електроенергію на основі викопного палива і створюють близько 180 000 прямих робочих місць щомісяця, що сприяє підвищенню рівня життя і підвищенню кваліфікації, але переваги є часто нерівномірно розподілені між собою у суспільстві, відповідно ПІІ найчастіше надходять у галузі, де менше залучені жінки, проте іноземні фірми зазвичай наймають більше жінок порівняно з місцевими фірмами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Jan Anton van Zanten у своєму дослідженні «ESG to SDG: Do Sustainable Investing Ratings Align with the Sustainability Preferences of Investors, Regulators, and Scientists?» (2022) стверджують, що сталі інвестори прагнуть інвестувати в компанії, які сприяють сталому розвитку. Проте існують розбіжності щодо того, як найкраще вимірювати показники сталого розвитку компанії. Вони оцінюють конструктивну валідність двох типів рейтингів стійкості: (i) нова оцінка, яка вимірює вплив компаній на Цілі сталого розвитку (ЦСР); (ii) створені рейтинги ESG, які оцінюють, чи стикаються компанії з екологічними, соціальними та державними вимогами ризику. Хоча такі поняття, як

ESG, стійкість і вплив, можна використовувати як доповнення, застереження від використання їх взаємозамінно. John Hill у «ESG, SRI, and impact investing in Environmental, Social, and Governance (ESG) Investing» (2020) зазначає, що соціально відповідальне інвестування (SRI) зосереджується на впливі компаній у певних сферах інтересів. Найчастіше це передбачає інвестування з використанням негативного відбитку, який виключає компанії, які займаються діяльністю, яку інвестор вважає небажаною. Наприклад, інвестиційна стратегія SRI може виключати компанії, пов'язані з алкоголем, тютюном, азартними іграми та/або зброєю. Країни, в яких спостерігаються порушення прав людини, також були виключені з портфелів. Історично склалося так, що SRI також виключає компанії, які діяли в епоху апартеїду в Південній Африці, а останнім часом компанії, що займаються торгівлею корисними копалинами конфлікту. Відчуження часто здійснюється на основі індексів, наданих одним або кількома постачальниками чи консультантами. Hooi Hooi Lean, Russell Smyth та інші у «Handbook of Asian Finance: REITs, Trading, and Fund Performance: Performance Persistence of Socially Responsible Investment Funds in the Asia Pacific Region» (2014) описує стійкість ефективності як здатність фондів підтримувати свій рейтинг ефективності відносно або порівняльного показника, або інших фондів протягом певного періоду часу (Humphrey and O'Brien, 2010). SRI – це інвестиційний процес, який поєднує фінансові цілі інвестора з екологічними, соціальними чи етичними міркуваннями (Європейський форум сталого інвестування (Eurosif), 2010). Існує дуже мало досліджень, які вивчали стійкість ефективності фондів SRI, а ті, що існують, стосуються фондів SRI в Європі (Gregory and Whittaker, 2007; Leite and Cortez, 2013). Основний внесок цього розділу полягає в тому, що це перше дослідження, яке оцінює стійкість продуктивності фондів SRI в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

Мета дослідження. Проаналізувати вплив ПІІ на окремі елементи сталого розвитку, які описують інклюзивну сторону цілей сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. У 2018 році ОЕСР запустила ініціативу FDI Qualities, намагаючись заповнити цю інформаційну прогалину. Ця робота робить внесок у План дій ОЕСР щодо ЦСР і доповнює давні інтереси та досвід ОЕСР у формуванні політичного середовища для покращення соціального впливу приватних інвестицій, у тому числі через Політику для інвестицій та Керівні принципи ОЕСР для багатонаціональних підприємств. Індикатори якості ПІІ сприяють цій ініціативі, вимірюючи вплив ПІІ на сталий розвиток у приймаючих країнах. Ці показники зосереджені на чотирьох кластерах, які впливають із 17 Цілей сталого розвитку (ЦСР):

- 1) продуктивність та інновації;
- 2) якість роботи та навички;
- 3) гендерна рівність;
- 4) декарбонізація.

Пандемія COVID-19 та її руйнівні людські, соціальні та економічні наслідки поставили під сумнів зусилля щодо досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР) і зобов'язань, взятих у Паризькій угоді 2016 року. Ця глобальна криза збільшила ризик уповільнення або регресу, спрямованого на те, щоб зробити наші суспільства та економіку більш стійкими, інклюзивними та сталими. Війна росії проти народу України поставила під сумнів траєкторію відновлення, послабила економічні перспективи та породила подальшу невизначеність. У цьому контексті ключовим завданням для міжнародної спільноти є мобілізація значних фінансових ресурсів для прискорення впровадження Порядку денного сталого розвитку на період до 2030 року та забезпечення того, щоб плани щодо «десятиліття дій» для просування ЦСР не були відведені на другий план.

ПІІ створюють більше робочих місць на інвестований долар США в країни з економікою, що розвивається, ніж у країни з низьким або високим рівнем доходу (рис. 1). Уряди виділяють значні ресурси для залучення ПІІ з надією, що це створить нові перспективи зайнятості. Інтенсивність створення робочих місць суттєво відрізняється в різних країнах відповідно до рівня їхнього розвитку та економічної структури. Наприклад, проекти ПІІ у гірничодобувній промисловості та біотехнологіях (капіталомісткі) створюють менше робочих місць на інвестований долар США, ніж проекти у виробництві одягу чи охороні здоров'я (трудомісткі). Багато країн з низьким рівнем доходу залучають ПІІ у видобуток природних ресурсів, що створює

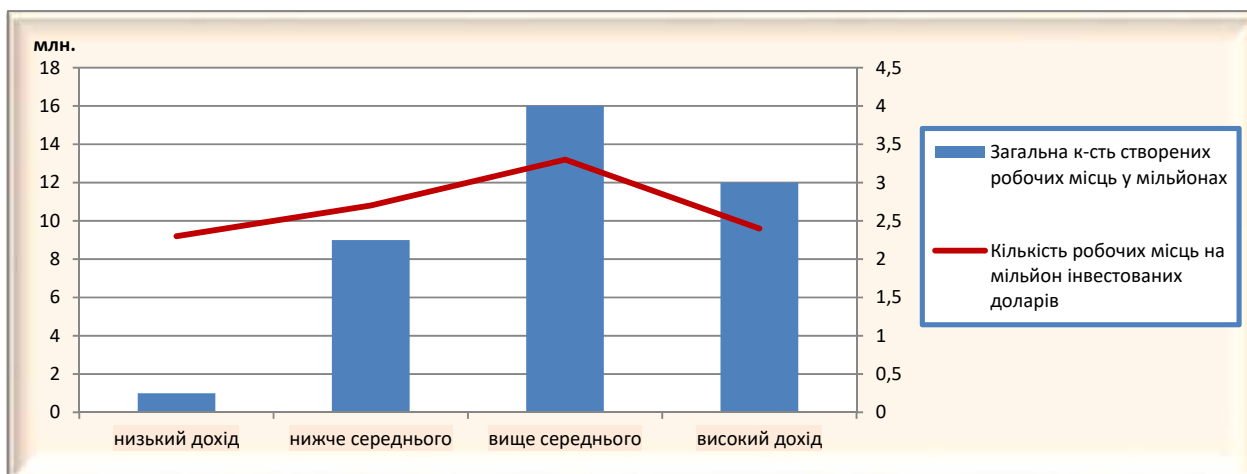

Рис. 1. Створені робочі місця за рівнем доходу

Джерело: складено автором

порівняно мало прямих робочих місць (рис. 2).

Країни з економікою, що розвивається, із потужним промисловим потенціалом демонструють найвищу інтенсивність створення робочих місць на інвестований долар США. Країни з розвинутою економікою залучають ПІІ у високотехнологічне виробництво та наукомісткі послуги, які вимагають відносно менше людських ресурсів. Отже, нові ПІІ в країнах із доходом вище середнього, таких як Коста-Ріка та Таїланд, створюють приблизно 6 робочих місць на мільйон інвестованих доларів США, що втричі більше, ніж у Бурунді, М'янмі, Італії чи Ірландії. ПІІ сприяють підвищенню рівня життя та підвищенню кваліфікації, але можуть посилити нерівність доходів. Вища продуктивність іноземних фірм зазвичай означає вищу середню заробітну плату працівників. У більшості країн ОЕСР надбавка до заробітної плати за кордоном є майже такою ж високою, як і надбавка за продуктивність, тоді як у ряді країн, що не входять до ОЕСР, надбавка за результати роботи іноземної фірми лише частково перетворюється на виплату заробітної плати для працівників. Іноземні фірми також мають значно більшу ймовірність наймати висококваліфікованих працівників – принаймні в країнах ОЕСР –

Рис. 2. Робочі місця, створені ПІІ у відновлювальну енергетику

Джерело: складено автором

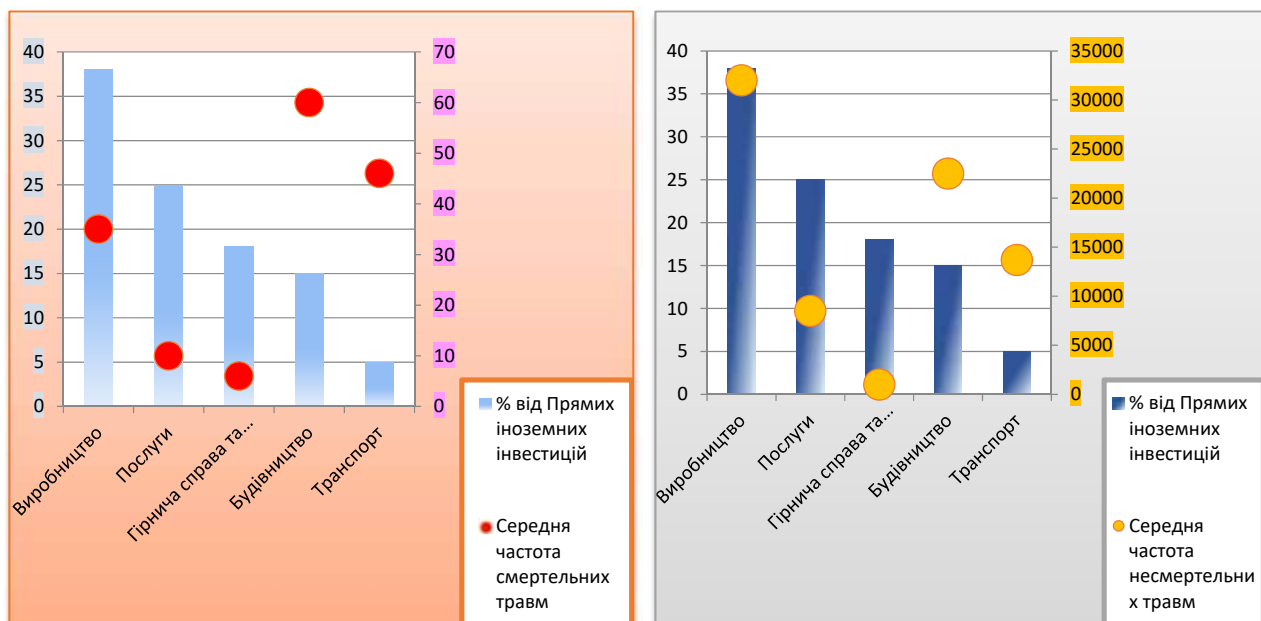

Рис. 3. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) та виробничі травми

Джерело: складено автором

і надавати працівникам можливості навчання, щоб бути ефективними на глобальних ринках, що постійно змінюються. Підвищуючи попит на кваліфіковану робочу силу, іноземні фірми можуть сприяти нерівномірному підвищенню рівня життя населення, особливо коли брак кваліфікації є серйозним.

Іноземні фірми інвестують у галузі з вищим ризиком не смертельних травм на виробництві. Галузі з вищою середньою частотою не смертельних травм, як-от виробництво, залучають відносно високі частки нових інвестицій, тоді як сектори з вищим середнім рівнем смертельних травм, як-от будівництво та транспорт – залучають значні, але менші частки нових проектів. Враховуючи лише будівельну діяльність, країни, які отримують більше ПІІ, демонструють відносно менше смертельних і не смертельних травм у цьому секторі, що свідчить про те, що іноземні транснаціональні компанії можуть бути більш уважними до заходів охорони здоров'я та безпеки, пов'язаних з будівництвом.

Вплив ПІІ на гендерну рівність на робочому місці залежить від галузі. З галузевої точки зору розрив між зайнятістю жінок і чоловіків обернено пропорційний розриву між зайнятістю жінок і заробітку чоловіків. Іншими словами, у таких галузях, як виробництво та сфера послуг, працює велика кількість жінок, але платять їм відносно мало порівняно з чоловіками, і навпаки, такі галузі, як видобуток корисних копалин, будівництво, транспорт – працює дуже мало жінок, хоча їм пропонують більшу оплату, ніж чоловіки. Шляхом розширення діяльності у галузях із нижчою оплатою праці, але з вищою зайнятістю, як-от виробництво, ПІІ можуть посилювати гендерний розрив у заробітній платі, одночасно зменшуючи розриви в зайнятості (рис. 4).

У галузях послуг країни з вищим рівнем ПІІ демонструють нижчу зайнятість жінок порівняно з чоловіками, що свідчить про те, що іноземні інвестиції не є таким неминучим розширенням можливостей працевлаштування для жінок на додаток до збереження різниці в оплаті праці. З іншого боку, у таких галузях, як будівництво, гірнична промисловість і виробництво електроенергії, країни, які отримують більше ПІІ, також мають нижчий гендерний розрив у заробітній платі, що свідчить про те, що ПІІ в цих секторах може бути пов'язаним з вищою заробітною платою жінок і чоловіків.

Іноземні фірми погано працюють з точки зору можливостей кар'єрного зростання жінок. Існує невелика різниця в продуктивності іноземних і внутрішніх інвесторів, коли йдеться про можливості працевлаштування для жінок на глобальному рівні. Частки зайнятих жінок становлять приблизно аналогічний, у середньому близько 36% як у країнах ОЕСР, так і в краї-

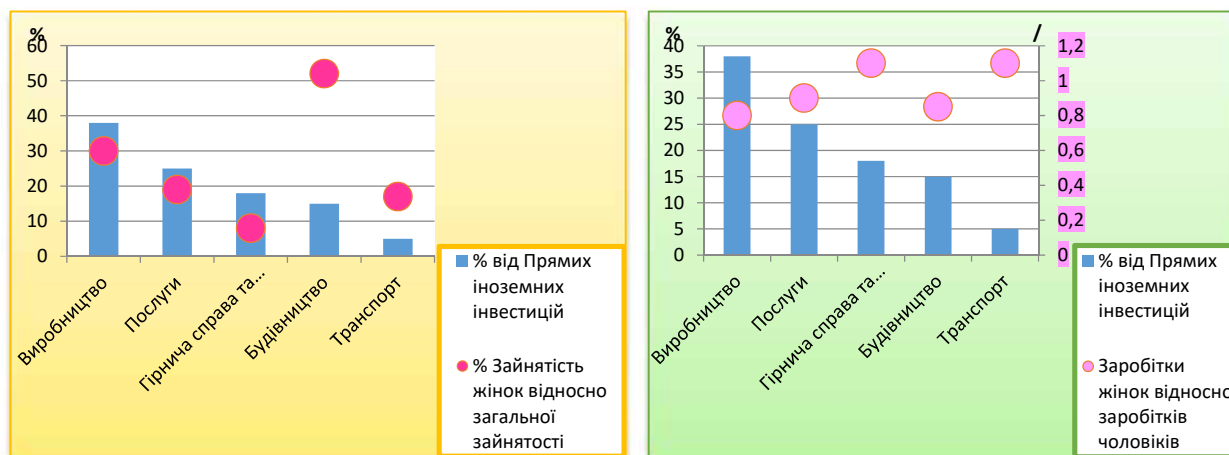

Рис. 4. Прямі іноземні інвестиції та гендерні результати

Джерело: складено автором

нах, що не входять до ОЕСР, з лише незначно вищими частками спостерігається в іноземних фірмах. На регіональному рівні спостерігається невелика різниця між зовнішніми і внутрішніми фірмами у Латинській Європі та Центральній Азії, Америці, країнах Африки на південь від Сахари, тоді як іноземні фірми наймають значно більше жінок, ніж їхні рідні однолітки, в середньому на Близькому Сході та в Північній Африці, Південній Азії та Східно-Азіатсько-Тихоокеанського регіону. Що стосується можливостей кар'єрного зростання для жінок, то частка фірм із жінками-топ-менеджерами компаній у Східній Азії та Тихоокеанському регіоні є з найкращими результатами щодо включення жінок на вищі керівні посади (в середньому 33–37%), потім йдуть Латинська Америка та Європа (18–20%), тоді як менше 10% компаній на Близькому Сході та Північній Африці працюють жінки-топ-менеджери. Іноземні фірми в більшості регіонів працюють нижче, ніж вітчизняні, за винятком Європи та Центральної Азії (хоча різниця не завжди є статистично значущою). Якщо розглядати участь жінок у власності фірм, іноземні фірми в Латинській Америці та Азіатсько-Тихоокеанському регіоні значно відстають від вітчизняних аналогів, тоді як частки іноземних і вітчизняних фірм принаймні частково належать жінкам у Європі, Африці та на Близькому Сході.

Зелені ПІІ спрямовуються на діяльність з низьким рівнем викидів. У всьому світі ПІІ негативно пов'язані з викидами вуглецю оскільки послуги та легка промисловість, як правило, залучають основну частину міжнародних інвестицій, у той час як види діяльності з найбільшою кількістю викидів – наприклад, транспорт і виробництво електроенергії – приваблюють відносно мало ПІІ. Помітними винятками є країни, де значні ПІІ спрямовані на викопне паливо, виробництво електроенергії (наприклад, Бангладеш, Греція, Йорданія) або транспортну діяльність (наприклад, Албанія, Еквадор, Гватемала). Відношення ПІІ до викидів в генерації електроенергії є менш чітким, оскільки деякі країни залучають значні ПІІ у відновлювані джерела енергії, тоді як інші залучають загалом невеликі ПІІ у виробництво електроенергії (рис. 5).

ТНК допомагають поширювати технології чистої енергії за кордоном. Масштабне розповсюдження технологій відновлюваної енергії має вирішальне значення, оскільки воно зменшує непрямі викиди від усіх видів діяльності, що споживають електроенергію. Електрифікація транспорту, промисловості та діяльності з інтенсивними викидами шкідливих речовин лише допоможуть зменшити глобальні викиди, якщо виробництво електроенергії буде декарбонізовано. Завдяки своїм фінансовим і технічним перевагам та їх глобальним операціям, ТНК є ключовими гравцями у розповсюдженні технологій чистої енергії через кордони. ПІІ складають 30% нових інвестицій у відновлювані джерела енергії в усьому світі (рис. 6).

ПІІ в енергетичний сектор також значно перемістилися з викопного палива в відновлюваних джерел енергії, досягнувши близько 90% ПІІ в енергетику в економіках ОЕСР у 2020 році (рис. 7).

ПІІ у відновлювану енергетику створюють більше робочих місць, ніж інвестиції

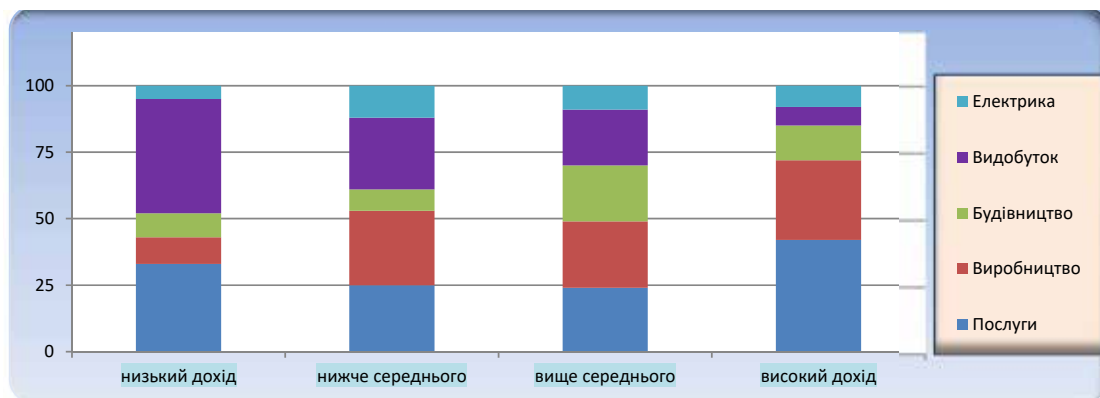

Рис. 5. Вартість інвестицій за галузями та рівнем доходів (%)

Джерело: складено автором

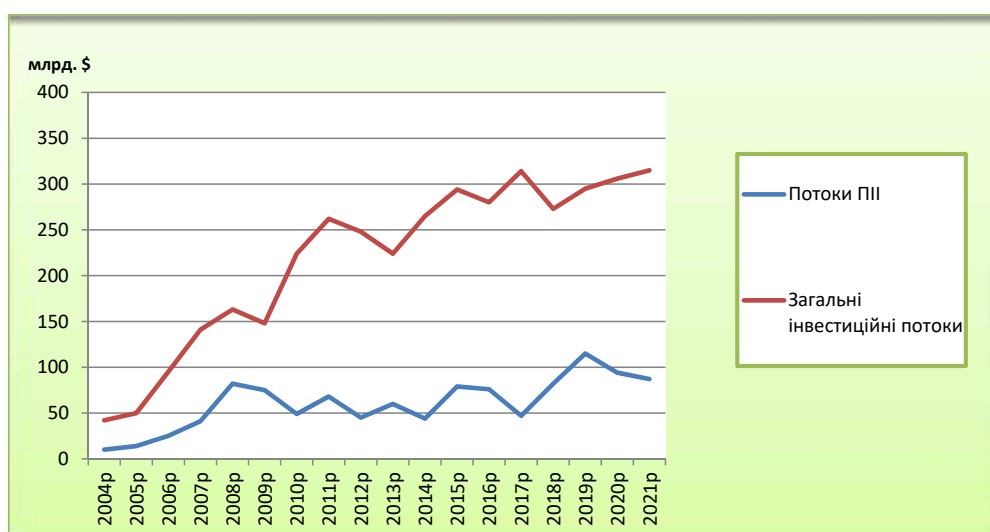

Рис. 6. Інвестиції у відновлювані джерела енергії (млрд. дол. США)

Джерело: складено автором

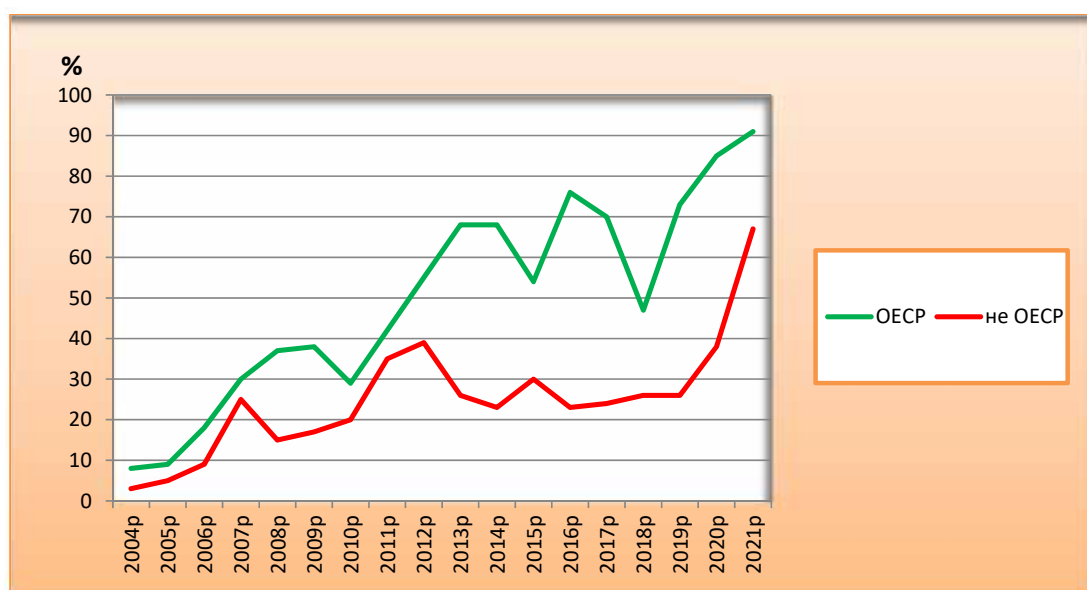

Рис. 7. ПІІ у ВЕ як частка загальних ПІІ у енергетику (%)

Джерело: складено автором

у викопне паливо. Генерація електрики, як з відновлюваних, так і з невідновлюваних джерел, є висококапіталомісткою та інвестиціями у секторі створюється небагато прямих робочих місць (приблизно 0,5 на мільйон доларів США) у порівнянні з ПП в нові підприємства (в середньому 3 на мільйон доларів США). Донедавна потоки прямих іноземних інвестицій у звичайну діяльність з виробництва енергії були такими створюючи більше робочих місць в абсолютному вираженні, ніж ПП у відновлювані джерела енергії, завдяки їх більшим обсягам. Цей розрив скоротився значно починаючи з 2011 року, коли відновлювана енергетика почала залучати більше ПП, ніж інші види енергії покоління. Оскільки в 2019 році інвестиції у відновлювані джерела енергії почали створювати більше робочих місць в абсолютному вираженні, ніж інвестиції у вугілля, нафту та газ, і розрив між ними швидко збільшується, оскільки ПП майже зміщуються повністю до відновлюваних джерел виробництва електроенергії. Поки навряд чи нові робочі місця створені потоками ПП у відновлювані джерела енергії, запропонують можливості працевлаштування для працівників, які переміщені від поступової відмови від використання викопного палива, збільшення внеску цих інвестицій у створення робочих місць інші заходи підтримки можуть допомогти досягти більш справедливого переходу.

Країни з економікою, що розвивається, є основними конкурентами за інвестиції у відновлювані джерела енергії. Технології відновлюваної енергії залишаються найбільш затребуваним напрямком для інвестицій економіки в Північній Америці та Європі, зокрема Сполучених Штатів і Сполученого Королівства, де реалізовано найбільші інвестиції. По всьому світу країни з економікою, що розвивається, займають позиції як основних конкурентів за міжнародні інвестиції у відновлювану енергетику та їх привабливість швидше за все, зростатиме, оскільки їх економіка та енергетичні потреби випереджатимуть потреби їхніх більш розвинених конкурентів. Латинська Америка, Бразилія та Чилі накопичили іноземні інвестиції у відновлювані джерела енергії, які перевищують інвестиції економіки ЄС. В Азії за Китаєм та Індією йдуть Пакистан та Індонезія, які стрімко розвивають напрямки інвестицій у відновлювану енергетику. В Африці схожого рівня досягли Південна Африка, Єгипет і Нігерія, де ПП в чисту енергетику можна порівняти з європейськими аналогами і, ймовірно, витіснять їх у найближчому майбутньому (рис. 8).

Європейські країни є найбільшими зовнішніми інвесторами у відновлювану енергетику проекти. Відтоді на Німеччину, Іспанію, Францію та Італію припадає понад чверть світових ПП у відновлювані джерела енергії у 2005 р., а решта разом узятих країн ЄС і ЄАВТ припадає на третину інвестицій. Інвестори з ЄС віддають перевагу європейським напрямкам, за якими

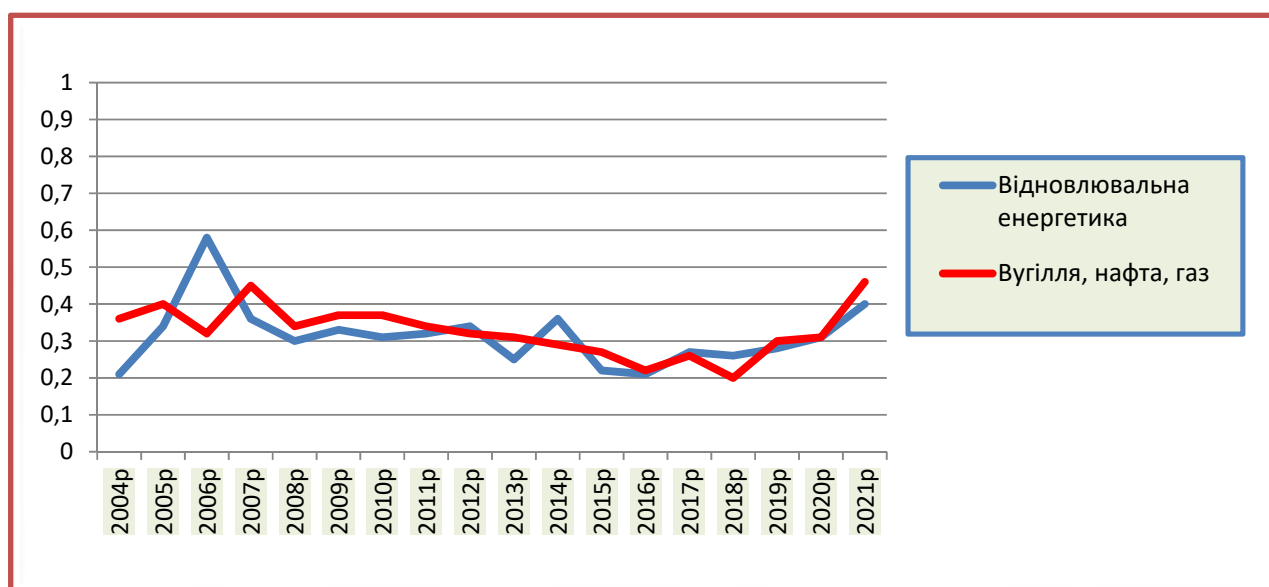

Рис. 8. Кількість створених робочих місць на мільйон інвестованих доларів

Джерело: складено автором

слідуює Латинська Америка і північноамериканські напрямки; Іспанія, зокрема, інвестує значні кошти в Латинську Америку. Японські, сингапурські та корейські інвестори віддають перевагу напрямкам Східної, Південної та Південно-Східної Азії. В США і Китаї інвестори більш диверсифіковані в регіонах призначення, але найбільше інвестують у Європу. Найбільший інвестиції в Південну Азію здійснюють інвестори США, Китаю та Великобританії, а країни ЄС, які найбільше інвестують, мають потужну присутність в Африці на південь від Сахари. Маврикій, Марокко і Південна Африка також стають відомі інвестори у відновлювані джерела енергії в Африці на південь від Сахари. Іноземні фірми перевершують вітчизняних аналогів з точки зору екологічних практик. Меншість вітчизняних фірм включає питання навколишнього середовища чи зміни клімату до своїх стратегічних цілей в країнах ОЕСР (12%) і країнах, що не входять до ОЕСР (14%), і ще менше використовують менеджерів, відповідальних за екологічні питання (5–6%). Ці практики є значно більш поширеними для іноземних інвесторів порівняно з вітчизняними фірмами, особливо в країнах ОЕСР (36% і 22%, відповідно).

Компанії, ймовірно, мотивовані проблемами з витратами, більш схильні стежити за споживанням енергії (48–63%) та впровадження заходів щодо енергозбереження, наприклад шляхом підвищення енергоефективності (34–52%), покращення системи освітлення та опалення (54–70%) або модернізація машин і обладнання (48–63%). Лише дуже небагато компаній відстежують викиди CO₂ вздовж своїх ланцюгів постачання (2–6%) або прагнуть зменшити викиди за допомогою відновлюваних джерел енергії (11–18%) або контролюють забруднення повітря (10–20%). Вітчизняні фірми в ОЕСР країни працюють лише незначно краще, ніж країни, що не входять до ОЕСР, за винятком впровадження модернізації обладнання або зменшення відходів. Натомість у всіх випадках іноземні фірми випереджають вітчизняних фірм, що свідчить про те, що існують значні можливості для переливу ПІІ з точки зору екологізації ділової практики.

Створення робочих місць постраждало більше в країнах, що розвиваються, ніж в ОЕСР. Значна частина падіння відбулася в країнах, що не входять до ОЕСР, тоді як потоки до країн ОЕСР були більш стабільними. Потоки прямих іноземних інвестицій у нові підприємства скорочуються ще на 36% у період з березня по квітень 2020 року, і з тих пір вони відновилися в країнах ОЕСР, тоді як їхнє відновлення відстає в країнах, що розвиваються.

Вплив пандемії на створення робочих місць був більш виразним, оскільки він відволікав ПІІ від трудомістких галузей, які зазнали більших збоїв від заходів стримування (наприклад, виробництво чи туризм) до більш капіталомістких інвестицій більш стійкі до пандемії (наприклад, відновлювана енергія). До пандемії створювалися потоки ПІІ приблизно 180 000 робочих місць щомісяця, і значно більше в країнах, що не входять до ОЕСР, ніж в ОЕСР країни. У період із січня по квітень 2020 року кількість робочих місць, спричинених прямими інозем-

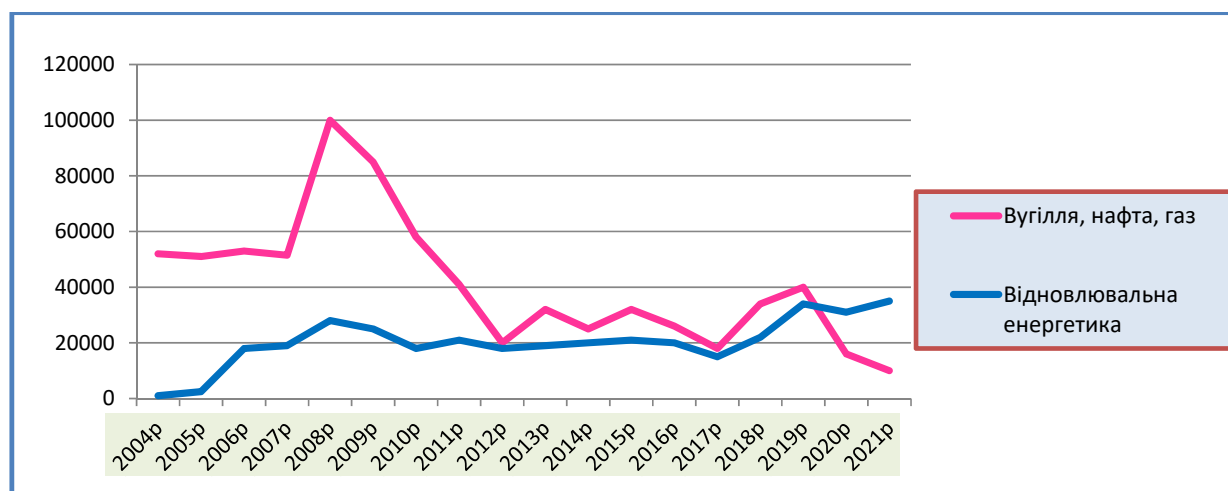

Рис. 9. Загальна кількість створених робочих місць

Джерело: складено автором

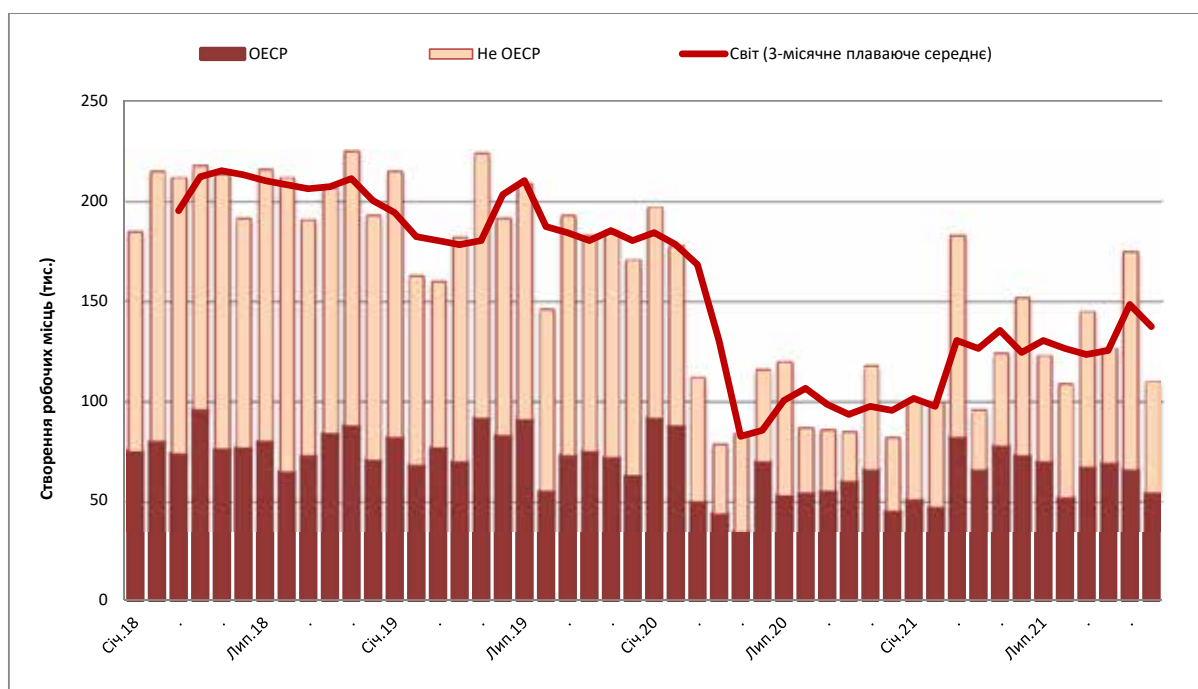

Рис. 10. Кількість створених робочих місць ПП в допандемічний і пандемічний періоди
 Джерело: складено автором

ними інвестиціями, скоротилася більш ніж на 60% у всьому світі (рис. 10).

У наступні місяці країни ОЕСР стали свідками повернення рівня створення робочих місць, подібного до тих, що були в країні років, що передували пандемії. Такого не було в країнах, що розвиваються. Іноземні фірми виявилися більш стійкими до збоїв, спричинених пандемією. Іноземні фірми значно рідше зазнають падіння продажів внаслідок пандемії, і, швидше за все, повернуться до рівня плинності до COVID-19, коли вони зазнали а падіння. Ймовірно, це пов'язано з тим, що транснаціональні корпорації змогли краще пом'якшити потрясіння у своїй діяльності у країнах із суворими обмеженнями, крім того, шляхом переміщення виробництва в альтернативні місця скорочення виробництва і збуту. Не дивно, що іноземні фірми, як правило, більше орієнтовані на експорт вітчизняні аналоги, частіше спостерігали падіння свого експорту. Фірми, що працюють в країнах ОЕСР досягли значно кращих результатів, ніж їхні колеги в країнах, що розвиваються, особливо щодо продажів, а й щодо ймовірності остаточного закриття. Іноземні фірми змогли запропонувати більшу безперервність і безпеку роботи. Значна частина розбіжність у стійкості між іноземними та вітчизняними фірмами можна пояснити більшою гнучкістю та здатність адаптувати виробничі методи та порядок роботи. Іноземних фірм було значно менше ймовірно, скоротять робочий час або скоротять кількість тимчасових і постійних працівників, принаймні в країнах ОЕСР, більш ймовірно, що вони повернуться до рівня зайнятості до COVID-19, ніж їхні місцеві однолітки. Іноземні фірми змогли краще пом'якшити збої, спричинені широкомасштабними карантинном шляхом переходу на дистанційну роботу, яка, як правило, більш здійсненна для кваліфікованих працівників. Дійсно, у різних країнах існує майже повсюдна зворотна залежність між масштабами віддаленої роботи і масштаби скорочення зайнятості, причому вітчизняні фірми відчувають більше труднощів із запровадженням віддаленого працюють і, отже, вдаються до скороченого робочого дня. Пандемія пов'язана зі збільшенням деяких гендерних диспропорцій на ринку праці. Є докази того, що пандемія призвела до більшого вилучення робочої сили серед жінок, ніж чоловіків, можливо, через їхню непропорційну зайнятість у професіях, які вимагають роботи на місці або через їхні батьківські ролі та обмежені можливості догляду за дітьми та навчання в школі протягом місяців перебування вдома. З точки зору компанії, ступінь відносного зниження зайня-

тості жінок більше, ніж зайнятість чоловіків, значно відрізняється в різних країнах.

Література:

1. Jan Anton van Zanten у своєму дослідженні ESG to SDG: Do Sustainable Investing Ratings Align with the Sustainability Preferences of Investors, Regulators, and Scientists? November 2022. URL: https://www.researchgate.net/publication/362682111_ESG_to_SDG_Do_Sustainable_Investing_Ratings_Align_with_the_Sustainability_Preferences_of_Investors_Regulators_and_Scientists
2. ESG, SRI, and impact investing. John Hill, in Environmental, Social, and Governance (ESG) Investing, 2020. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780128186923000025>
3. Hooi Hooi Lean, ... Russell Smyth, in Handbook of Asian Finance: REITs, Trading, and Fund Performance. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780128009864000200>
4. Philip Gharghori, Elizabeth Ooi, in Handbook of Environmental and Sustainable Finance, The Relationship between Screening Intensity and Performance of Socially Responsible Investment Funds, 2016. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780128036150000169>
5. Donald M. DePamphilis Ph.D., in Mergers, Acquisitions, and Other Restructuring Activities (Eleventh Edition), An introduction to mergers, acquisitions, and other restructuring activities. 2022. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780128197820000010>
6. Douglas J. Cumming, Sofia A. Johan, in Venture Capital and Private Equity Contracting (Second Edition), Fundraising and Regulation, 2014. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780124095373000049>
7. Krysovaty, A., Mokiy, A., Zvarych, R., & Zvarych, I. (2018). Alterglobalization via the inclusive circular economy paradigm. *Economic Annals-XXI*, 174(11-12), 4–9.
8. Krysovaty, A., Zvarych, I., & Zvarych, R. (2018). Circular economy in the context of alterglobalization. *Journal of International Studies*, 11(4), 185–200. doi: 10.14254/2071-8330.2018/11-4/13
9. Krysovaty, A., Zvarych, I., Zvarych, R., & Zhyvko, M. (2018). Preconditions for tax environment of alterglobal development. *Comparative Economic Research*, 21(4), 139–154. doi: 10.2478/ser-2018-0031
10. Matviychuk-Soskina, N., Krysovaty, A., Zvarych, I., Zvarych, R., & Ivashchuk, I. (2019). «Sea star wasting syndrome» or alterglobalization, inclusiveness and circular economy: priorities of the plan «B» for the planet. *Economic Annals-XXI*, 179(9-10), 4–21. doi: 10.21003/ea.V179-01

References:

1. Jan Anton van Zanten у своєму дослідженні ESG to SDG: Do Sustainable Investing Ratings Align with the Sustainability Preferences of Investors, Regulators, and Scientists? November 2022
2. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/362682111_ESG_to_SDG_Do_Sustainable_Investing_Ratings_Align_with_the_Sustainability_Preferences_of_Investors_Regulators_and_Scientists
3. ESG, SRI, and impact investing. John Hill, in Environmental, Social, and Governance (ESG) Investing, 2020
4. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780128186923000025>
5. Hooi Hooi Lean, ... Russell Smyth, in Handbook of Asian Finance: REITs, Trading, and Fund Performance
6. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780128009864000200>
7. Philip Gharghori, Elizabeth Ooi, in Handbook of Environmental and Sustainable Finance, The Relationship between Screening Intensity and Performance of Socially Responsible Investment Funds, 2016
8. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780128036150000169>
9. Donald M. DePamphilis Ph.D., in Mergers, Acquisitions, and Other Restructuring Activities (Eleventh Edition), An introduction to mergers, acquisitions, and other restructuring activities. 2022
10. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780128197820000010>
11. Douglas J. Cumming, Sofia A. Johan, in Venture Capital and Private Equity Contracting (Second Edition), Fundraising and Regulation, 2014
12. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780124095373000049>
13. Krysovaty, A., Mokiy, A., Zvarych, R., & Zvarych, I. (2018). Alterglobalization via the inclusive circular economy paradigm. *Economic Annals-XXI*, 174(11-12), 4–9.
14. Krysovaty, A., Zvarych, I., & Zvarych, R. (2018). Circular economy in the context of alterglobalization. *Journal of International Studies*, 11(4), 185-200. doi: 10.14254/2071-8330.2018/11-4/13.
15. Krysovaty, A., Zvarych, I., Zvarych, R., & Zhyvko, M. (2018). Preconditions for tax environment of alterglobal development. *Comparative Economic Research*, 21(4), 139–154. doi: 10.2478/ser-2018-0031.
16. Matviychuk-Soskina, N., Krysovaty, A., Zvarych, I., Zvarych, R., & Ivashchuk, I. (2019). «Sea star wasting syndrome» or alterglobalization, inclusiveness and circular economy: priorities of the plan «B» for the planet. *Economic Annals-XXI*, 179(9-10), 4–21. doi: 10.21003/ea.V179-01.